

Zprávy z obecního úřadu

Vážení spoluobčané,
počasí nám dává najevo, že se pomalu, ale jistě blíží podzim, tedy čas pro vydání podzimního Orelského zpravodaje, ve kterém bychom vás rádi informovali o dění v naší obci a o plánovaných akcích do konce roku.

Altán a mlhoviště

V květnu byl na dětském hřišti u mateřské školy vybudován altán, který dětem poskytne nejen ochranu před sluncem a deštěm, ale poslouží i jako venkovní učebna. Dále zde bylo instalováno mlhoviště, jež dětem poskytne příjemné osvěžení v horkých dnech.

Odpočinková místa

Počátkem září byla v obci vybudována dvě odpočinková místa s infopanely, vybavená solárním panelem s baterií a zásuvkami pro dobíjení mobilních telefonů, notebooků apod. Jedno odpočinkové místo se nachází směrem na Kunčí v prostoru zvaném Na louži, druhé u silnice ke Třem Bubnům

před Urbanovými. Na financování byly využity dotace od Pardubického kraje – programu obnovy venkova. Věříme, že tato odpočinková místa dobře poslouží nejen našim občanům, ale i cyklistům či turistům.

Silnice na Slatiňany

I u plánované stavební akce „Orel, zklidnění dopravy na úseku silnice II/358“ nastal značný pokrok. Výběrovým řízením by vybrán zhotovitel firma Swietelsky, stavební s.r.o. Jak jsme již informovali dříve, jedná se společnou akci obce Orel se SÚS Pardubického kraje a pokud vše půjde podle plánu, tak by silnice od školy na Slatiňany, včetně společné stezky pro pěší a cyklisty a nového kruhového objezdu u školy, měla být hotova do poloviny příštího roku.

Vlaková zastávka

Tak jsme se konečně dočkali. V polovině září byla započata výstavba plánované vlakové zastávky Orel. Její dokončení, včetně přístupových komunikací a parkovacích míst, je plánováno na listopad.

Od 10. prosince by u nás už vlaky měly zastavovat. Zastávka bude na znamení. Podle připravovaného návrhu jízdního řádu to do Chrasti vlaku potrvá sedm minut, do Chrudimi šest minut a na hlavní nádraží do Pardubic okolo 28 minut. Další změna jízdního řádu nastane od 9. června příštího roku, kdy by měla přibýt ještě stanice Pardubice centrum (v prostoru mezi podjezdem na ulici 17. listopadu a podchodem pro pěší v ulici Sladkovského) a podle zveřejněného návrhu jízdního řádu by měly od této doby v Orli začít zastavovat i spěšné vlaky.

Nové webové stránky obce

Od července má naše obec zprovozněny nové webové stránky. Jejich tvorbu jsme po zjištěných referencích zadali firmě Galileo Corporation, s.r.o., která má s touto činností mnohaleté zkušenosti a jejichž služeb využívá mnoho měst a obcí. Při tvorbě těchto stránek byla zohledněna přístupnost a bezbariérovost webu tak, aby splňoval zásady podle zákona č. 99/2019 Sb., o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací a o změně zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Samozřejmě jsme se podíleli i na vzhledu webových stránek s tím, aby byly přehledné a umožnily rychlou a snadnou orientaci.

Návštěva senátora Jana Tecla

Dne 6. září 2023 náš úřad navštívil senátor za volební obvod č. 44 – Chrudim Jan Tecl, který tak využil možnost promluvit si o aktuální situaci a dění v naší obci. Jednalo se o příjemné setkání, na jehož závěru senátor ocenil nadšení a činnost obecní samosprávy.

František Horník, starosta

Kulturní komise

Kulturní komise při obecním úřadu svoji činnost zahájila v loňském roce přípravou setkání seniorů v místním Pohostinství u Špejlíka. V letošním roce, většinou ve spolupráci se spolkem Orelský bubínek, Tělovýchovnou jednotou Orel či Sborem dobrovolných hasičů Orel, komise připravila další akce, a to dětský karneval, zájezd do Polska, pálení čarodějnic, dětský den

a rozloučení s prázdninami. Do konce roku jsou naplánovány další akce, a sice podzimní zájezd do Polska, setkání seniorů a mikulášská besídka. Již se těšíme na další akce v roce 2024.

Oldřich Chrbolka, předseda kulturní komise

Jak to s těmi odpady vlastně je

Jednou z povinností obce jako původce odpadů je odpady sbírat odděleně a zajišťovat tříděný sběr. Stručně shrnuto, máme odpady tříditelné a ty, které se nám vytrídít nepodaří. Otázkou je, zda proto, že už to opravdu nejde, nebo nevíme, kam patří, nebo se nám prostě jen nechce.

Netříditelný odpad

I v naší obci se snažíme budováním sběrných míst a stanovišť snižovat množství komunálního odpadu, který jde přímo na skládku. Jde o tzv. netříditelný odpad, tedy ten, který končí v naší vlastní popelnici a částečně ve sběrném místě na obecním úřadě, kam ho občané dovezou.

Přísné limity produkce komunálního odpadu stanovila novela zákona o odpadech od roku 2021. Na každého občana se počítá určitý limit nevytríděného odpadu, který pro letošní rok 2023 činí 180 kg, v roce 2024 to bude 170 kg, v roce 2029 potom 120 kg na osobu. Počet obyvatel se vynásobí tímto limitem a když se do limitu vejde, platíme za uskladnění odpadu zákonem stanovenou „nižší cenu“ –

500 Kč/t. V okamžiku, kdy dojde k překročení tohoto objemu, dostaneme se do vyššího pásma, které je v letošním roce 1 000 Kč/t, v roce 2024 to bude 1 250 Kč/t a poroste až na 1 850 Kč/t v roce 2029. V praxi to znamená, že limit pro objem nevytríděného odpadu se snižuje a poplatek za překročení tohoto limitu se zvyšuje. Je to však jen jedna složka platby za netříditelný odpad v našich popelnicích, a to ta, která je daná zákonem (vlastně taková daň). Zároveň je tu druhá složka, která se platí podle smlouvy na svoz komunálního odpadu za uskladnění na skládku uzavřená se společností AVE CZ odpadové hospodářství s.r.o. (svoz je u nás vždy jednou za 14 dní v pondělí).

Tříditelný odpad

V roce 2022 vytrídil každý Čech průměrně 78 kg odpadů (papír, plasty, sklo, nápojové kartony, kovy), 75 % obyvatel ČR aktivně třídilo odpady a 81 % obalů bylo recyklováno nebo energeticky využito.

Je několik možností, jak třídít odpady z domácností. Obecně platí, že třídíme odpad podle druhů materiálu. Někdy nevíme, do jakého druhu odpadu ten náš vlastně patří. Pro snazší třídění může sloužit letáček, případně stránky <https://www.samosebou.cz/>

1) V naší obci jsou pro třídění odpadu k dispozici veřejně dostupné barevné kontejnery v tzv. **třídících sběrných hnízdech**. Ta jsou u č. p. 118 – ulice u výjezdu z obce Orel na Slatiňany (Slatiňanská), u obchodu se smíšeným zbožím, před č. p. 18 – u zdi Alukovu směr Kunčí (Alukov), za pekárnu, u č. p. 56 – v zeleném pásu (Víškovi) a u železničního přejezdu do Skály. V rámci nich jsou na vyhrazených místech barevné kontejnery, do kterých třídíme odpad z různých druhů materiálů (sklo,

plasty, nápojové kartony, kovy, textil). Pokud vidíte, že je ve „vašem“ nejbližším kontejneru plno, je možnost využít jiné hnízdo. Na svoz plastu a skla máme nasmlouvané pravidelné svážení, ale u kovového odpadu je to dle potřeby. V případě, že zjistíte, že je kontejner na kov plný uvítáme vaše upozornění.

2) Další možností jsou tzv. **individuální sběry**, kdy domácnosti třídí své odpady do speciálních pytlů. Tyto pytle se svážejí vždy jednou za 14 dní v pátek – v tom týdnu, kdy se v pondělí vyváží popelnice. Máte možnost před svůj dům dát uzavřený pytel s plasty, větší plastové předměty (židle, dětské rozbité plastové hračky, kyblík apod.), uzavřený pytel s nápojovými kartony, případně krabice s papírem a svozová firma tento odpad odveze. Je zřejmé, že se tento svoz osvědčil. Plastové pytle na svážený odpad lze vyzvednout na obecním úřadě proti podpisu, případně můžete použít vlastní.

3) Ve **sběrném místě** na obecním úřadě, které je pro vás k dispozici standardně ve středu od 15 do 17 hodin, lze uskladnit jedlé oleje a tuky do sběrné nádoby, papír a papírové kartony do velkoobjemového kontejneru, objemný odpad, textil, plasty, nápojové kartony, sklo, kovy. Zároveň je sběrné místo na obecním úřadě místem pro zpětný odběr vysloužilých malých a velkých elektrospotřebičů.

4) Do areálu v **Recyclingu** ve Slatiňanech mohou naši občané odvézt nebezpečné odpady a objemný odpad, který se nevejde do areálu obecního úřadu.

5) U hřbitova u Tří Bubnů je umístěn **kontejner na hřbitovní odpad**. Chtěla bych vás tímto požádat, abyste hřbitovní odpad odkládali do tohoto kontejneru (ve velké míře se tak samozřejmě děje), a ne jen za hřbitovní zeď. Při sekání trávy okolo hřbitova je to pak problém pro sekačky. Z jedné

strany je dům a není příjemné, když něco přistane na jeho pozemku.

6) Pro **bioodpad** jsou určeny kontejnery umístěné v areálu hřiště TJ Orel a u železničního přejezdu do Skály, kde je také úložiště velkých větví. Podrobné informace k odpadům najdete na webových stránkách obecního úřadu pod odpadovým hospodářstvím.

Nově se v odpadovém hospodářství setkáváme s pojmem „littering“. Jedná se o výraz, kterým se označuje odpad úmyslně pohozený jinam než na místo k tomu určené (což jsou sběrné nádoby na tříděný odpad, odpadkové koše na komunální odpad, sběrné dvory či místa zpětného odběru). V naší obci si většina občanů místo před svým domem uklízí a udržuje. Za to bychom jim chtěli poděkovat.

Náklady na odpad tvoří druhou největší pravidelnou položku našeho obecního rozpočtu a není předpoklad, že by se snižovaly. Třídění odpadu by nám mělo pomoci, aby jejich nárůst nebyl tak razantní. Závěrem chceme znovu poděkovat všem občanům, kteří se aktivně zapojují do třídění svého odpadu a učí to i své děti. Pomáhají přírodě a není jim lhostejné naše okolí.

Milena Zárubová, místostarostka

Den otevřených dveří v ZŠ Orel

Zcela výjimečný den 23. květen 2023 zažili všichni přítomní v naší základní škole. Tomuto dni předcházelo dlouhodobé plánování a pečlivé přípravy. Dopolední program začal divadelním představením pro školu i školku. Pohádka nás přenesla do dávných časů udatných princů a spanilých princezen. A právě opravdový princ u letošních prvňáčků ocenil píli, vytrvalost i dovednost ve čtení a pasoval je na čtenáře. Nejprve však všichni složili čtenářský

slib, poté byli pasováni, dekorováni slavnostní šerpou, dárkem byla knížka se záložkou a pro uchování tohoto okamžiku nechyběl pamětní list a samozřejmě i fotografování. V odpoledních hodinách se celá škola proměnila v obrovskou galerii.

Kteří autoři vystavovali svá díla? Kdo jiný než naši žáci všech ročníků. Na plotě a po celé budově byly vystaveny práce, které při hodinách výtvarné výchovy, v praktických činnostech i projektových dnech žáci vytvořili během celého školního roku. Témata byla velice zajímavá, pestrá i naučná. Za zmínku stojí například doba pravěku, stavební slohy, ze života zvířat, roční období, znamení zvěrokruhu i dekorační předměty z přírodnin. A to ne-

bylo stále vše. Pro všechny návštěvníky byly připravené tvořivé dílničky. V nich si mohl úplně každý vyrobit drobné dekorace s letní tematikou – květiny z krepového papíru, motýlky nebo malo-

vané kamínky. Otevřenými dveřmi jste mohli nahlédnout i do školní jídelny. Paní kuchařky totiž připravily výborné pohoštění formou švédského stolu. Napekly několik druhů koláčů a řezů, francouzské bagety s různými pomazánkami a nechyběl osvěžující meloun.

Byl to den plný zážitků, radosti, překvapení, tvořivosti, chutí a vůní. Děkujeme všem, kteří se na organizaci a přípravě podíleli.

Pavla Šmatlánová, učitelka

Zprávy Oreelského bubínku

Předáváme některé akce kulturní komisi

V letošním roce předal Oreelský bubínek hlavní podíl na organizaci akcí pro děti kulturní komisi při obecním úřadu. Do komise totiž vstoupily maminky

malých dětí, které se s nadšením a elánem rozhodly zapojit do organizování společenského života v obci. Členky Bubínku proto letos s dětským karnevalem, pálením čarodějnic, dětským dnem či rozloučením s prázdninami už jen pomáhaly. Pro všechny členy a členky spolku je to velká změna, ale byla nevyhnutelná a přišla v pravý čas. Děti členům spolku většinou odrostly a život přinesl spoustu dalších výzev rodinných i pracovních.

Začalo to před třinácti lety

Občanské sdružení, později spolek Orelský bubínek v Orli působí již třináct let. První akcí byla v říjnu roku 2010 společná vycházka maminek s dětmi do slatiňanského parku. Protože se ukázalo, že si všichni dobře rozumějí a spojuje je chuť rozvíjet zdejší společenský život a dělat něco pro ostatní, hned 5. listopadu schválily zakládající

členky Jana Brabcová, Romana Jeníčková, Radka Ludvíková, Jana Příhodová, Lenka Škapová a Zdeňka Talácková stanovy Orelského bubínku. Plánovanou činností bylo pořádání volnočasových aktivit rodičů s dětmi a akcí pro veřejnost, to vše ve spolupráci s místními organizacemi a obecním úřadem. Zdeňku Taláckovou zanedlouho vystřídala Zdena Žáčková a přidaly se ještě Kateřina Vlková a Dagmar Čermáková. I když jsou v organizačním výboru samé ženy, do činnosti se zapojují celé rodiny. Počet rodin, které spolek sdružuje, se roky pohybuje okolo čísla devět.

Koloběh od sbírky po zpívání

Po dvanáct let se sdružení, které se později v důsledku zákonné úpravy stalo spolkem, staralo o značnou část společenského a kulturního života v naší obci. Ročně to bylo obvykle okolo osmi akcí, samozřejmě kromě dvou covidových let. Obec se mohla spolehnout, že u nás proběhne Tříkrálová

sbírka, úklidové brigády v okolí obce či dětský karneval, že členové v dubnu vyrobí čarodějnici a pomohou uspořádat tradiční pálení, že bude dětský den, rozloučíme se s prázdninami, na podzim se projdeme v lampionovém průvodu a před Vánoci si zazpíváme koledy. Kromě těchto tradičních akcí spolek také zorganizoval několik dalších, jako byla beseda s kronikářem, koncert, sázení stromů a údržba zeleně v Třešňovce.

Bubínek se nevěnoval jen akcím pro veřejnost. Zejména když byly děti malé, proběhla i řada akcí pro členy. Společně několikrát vyjeli na víkend na chatu, stanovalo se v Třešňovce, chodilo se na letní kino k Ludvíkovým, nesčetněkrát se děti a rodiče sešli k společnému vyrábění nebo zpívání.

Poděkování za spolupráci

Když už se ohlížíme zpátky, hodí se poděkovat za finanční podporu obci Orel, firmě Alukov a Jednotě – spotřebnímu družstvu Hlinsko a za dlouhodobou podporu a spolupráci TJ Orel, hasičům, hostinci U Špejlíka a hostinci u Bílého lva.

Tříkrálová sbírka byla úspěšná

V lednu tohoto roku se spolek v naší obci postaral o Tříkrálovou sbírku Charity ČR. Protože děti z Bubínku postupně odrůstají, neobešel by se spolek bez pomoci, aby byl zajištěn dostatečný počet skupinek koledníků. Ti byli nejen z členských rodin

Vlkovy, Ludvíkovy, Brabcovy a Žáčkovy, ale také z rodiny Luňáčkovy, Zrůstovy, Kučerovy, Hančovy a Novotných. Vybralo se úctyhodných 20 098 korun. V dubnu členové spolku opět vyrobili čarodějnicí na tradiční pálení.

Bude lampionový průvod i vánoční zpívání

Ani letos neporušíme tradici lampionových průvodů. Připomínáme si tak, že po vyhlášení samostatného Československa, k němuž došlo 28. října 1918, nadšení Orelští 3. listopadu 1918 právě lampionovým průvodem samostatnost osla-

Diář

neděle 5. 11. lampionový průvod
neděle 3. 12. vánoční zpívání
úterý 5. 12. mikulášská besídka

vili. My se letos s lampiony vydáme v neděli 5. listopadu v 17 hodin ze

Sušky na místní fotbalové hřiště, kde bude připravena světelná show. O měsíc později 3. prosince v 17 hodin se sejdem na zahradě hostince U Bílého lva a společně si zazpíváme vánoční písně.

Na shledanou v lampionovém průvodu

Zdena Žáčková, členka spolku

Z historie

Dějiny Orle v kostce (1. část)

Blízké pravěké osídlení

Obec Orel leží v oblasti pravěkého křídového moře. Později zde bylo jezero, bažiny a rašeliniště. Dlouho se soudilo, že kvůli přírodním podmínkám se tato oblast v pravěku vůbec nehodila k osídlení. Nasvědčuje tomu fakt, že přímo v obci zatím nebyly objeveny žádné archeologické nálezy z období pravěku. Jediným pozoruhodným nálezem, pocházejí-

cím však až z 11. století, tedy z období raného středověku, je bronzová náušnice, která byla nalezena v roce 1928 u č. 41. Rok 2019 však přinesl důkazy o velmi blízkém pravěkém osídlení. Při záchranném archeologickém výzkumu, jenž předcházel budování obchvatu Slatiňan, byly v bezprostřední blízkosti okraje obce poblíž silnice z Orle do Slatiňan objeveny například neporušené hroby germánského muže a ženy z doby stěhování národů z druhé poloviny 5. století. V hrobech se nacházely mimo jiné vzácné zachované skleněné nádoby a železný meč.

Středověká obec s tvrzí

Existence obce Orle je písemně poprvé doložena ve středověku, kdy ji vlastnili příslušníci místní drobné rytířské šlechty. Jejich náhrobky jsou v kostele sv. Jiří na Třech Bubnech. První zmínka o Orli pochází z roku 1360 z listiny, kterou rytíř Mikuláš z Orle, jenž byl ve službách krále Karla IV., žádal papeže, aby mu bylo v hodině smrti poskytnuto odpuštění všech hříchů. Můžeme však dovodit, že obec Orel s tvrzí a poplužním dvorem existovala již před tímto rokem, protože v listině z roku 1349 se píše o kostele sv. Jiří, který byl nerozlučně spjat s orelským majetkem a byl vždy prodáván současně s tvrzí a statkem.

Orelská tvrz se do dnešních dnů nedochovala. Její poslední nadzemní zbytky byly rozebrány v průběhu 19. století. Pískovcové kvádry se použily na stavbu špýcharu a dalších budov velkostatku, který byl v majetku rodu Auerspergů. Po pozemkové reformě prováděné po vzniku Československa bylo tvrziště v roce 1925 přiděleno zčásti Janu Kábelemu, který zde postavil dům č. 154, a zčásti Josefu Řehákovi, jenž zde měl statek č. 18, dnes sídlo firmy Alukov. Majitelé tvrziště našli při terénních pracích ve 30. letech 20. století zbytky zdi někdejší

tvrze, opukovou studnu, úlomky hliněných nádob a kachlů a mosazné nádoby.

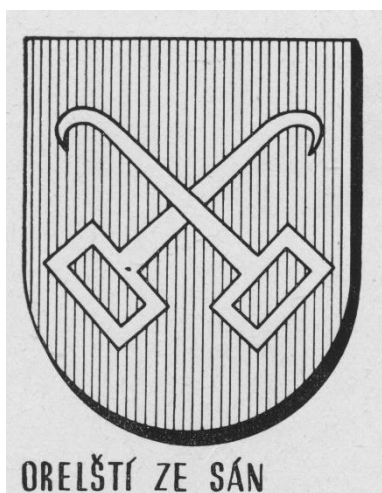
Patrně stejně stará jako sama obec je také bývalá výsadní krčma U Bílého lva č. 19, kde dodnes funguje hostinec.

Název obce

Název obce Orel vznikl starobyloou přivlastňovací příponou z kdysi běžného osobního jména Orel. Název znamenal vlastně Orlův (dvůr). Přípona však zmizela. Název je poprvé doložen v roce 1360. Později se používal i tvar Vorel (Worel). Od roku 1924 se používá úředně původní tvar Orel. Je rodu ženského, skloňuje se tedy jako „obec“.

Nejstarší držitelé Orle – Mikuláš z Orle, Mikuláš Barchovec a Orelští ze Sán

Nejstarším známým držitelem Orle byl již zmíněný rytíř Mikuláš z Orle ve službách krále Karla IV. Na počátku 15. století pak obec Orel patřila Mikuláši Barchovci z Barchova, který zemřel za husitských válek. Po jeho smrti vlastnil část majetku Aleš z Orle, držitel Rabštejnu. Dalším doloženým majitelem byl Michálek z Orle. Patřil k husitské

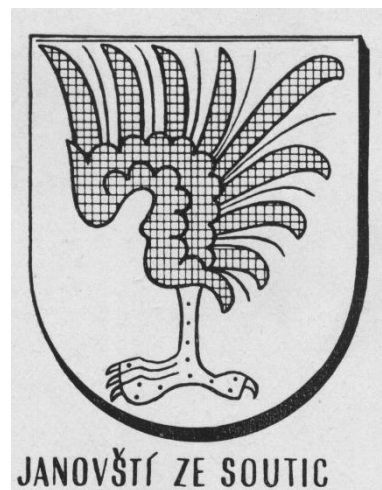

šlechtě a sloužil ve vojsku krále Jiřího z Poděbrad. Účastnil se tažení proti uherskému králi Matyáši Korvínovi. Při Korvínově odvetném tažení byla tvrz a ves Orel 19.

února 1469 vyplněna. Michálek se připomíná 1479 jako Michálek ze Sán. Jeho dědici se potom psali jako Orelští ze Sán (syn Zdeněk Orelský ze Sán a jeho synové Bohuslav a Zdeněk). V erbu měli dva křížem přeložené háky k natahování kuše, které jsou dnes součástí obecního znaku a obecního praporu.

Janovští ze Soutic

Po roce 1525 se zřejmě prodejem stala Orel součástí žumbereckého panství. Když si toto panství rozdělili jeho majitelé, bratři Aleš a Petr Janovští ze Soutic, připadla

Orel i s kostelem sv. Jiří Aleši Janovskému ze Soutic, čímž se stala opět samostatným statkem. K němu patřila i pustá tvrz Lukavice, vsi Kunčí, Lukavice, Lukavička, Radochlín, Vížky a Loučky. Erbovním znamením Janovských ze Soutic bylo ve zlatém štítě černé orlí křídlo vyrůstající ze zlatého orlího spáru. Tento erb se stal později základem orelského obecního znaku. Aleš Janovský ze Soutic byl jako vážený šlechtic dvakrát za rytířstvo zvolen hejtmanem chrudimského kraje. Za jeho časů byl v Orli pivovar a sladovna. Po Alešově smrti vlastnil Orel jeho syn Jan Janovský ze Soutic, který zemřel roku 1574 na tuberkulózu. Tím vymřela orelská větev rodu po meči.

Zdena Žáčková, kronikářka

Orelský zpravodaj vychází 2× až 4× ročně. Vydává obec Orel,
Orel 38, 538 21 Orel, urad@obecorel.cz, www.obecorel.cz. IČ: 00270636,
evidenční číslo MK ČR E 22170. Šéfredaktor Ondřej Ludvík, jazyková korektura Zdena Žáčková